СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 261. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 7-го листопада 1936. — VOL. XLIV. No. 261. Jersey City, N. J., Saturday, November 7, 1936 THREE CENTS

РУЗВЕЛТ ЗАБИРАЄТЬСЯ ДО ЗРІВНОВАЖЕННЯ БУДЖЕТУ

ГАЙД ПАРК (Ню Йорк). — Президент Рузвелт вибрався з поворотом до Вашингтону, де на його приїзд приготовано йому величаве прийняття.

В розмові з ґазетярами президент заявив, що згідно зо своєю обіцянкою, даною в виборчій кампанії, він візьметься негайно до зрівноваження буджету.

Президент думає теж над тим, чи не виїхатиб йому до Буенос Айресу, столиці Арґентини, де його просили відкрити 1-го грудня Всеамериканську Мирову Конференцію.

ЩЕ ДОЧИСЛЯЮТЬ ГОЛОСИ РУЗВЕЛТОВІ.

ВАШИНҐТОН. — Вміру того, як приходять дальші звідомлення з обчислень голосів по ріжних дистриктах краю, плюральність Рузвелта далі зростає.

Останні обчислення голосів показували, що Рузвелт дістав 25 міліонів 909 тисяч 546 голосів, Ландон 16 міліонів 49 тисяч 201, а Лемке 648 тисяч 27 голосів.

РУЗВЕЛТ ПРИЙМАЄ ПАПСЬКОГО СЕКРЕТАРЯ.

ГАЙД ПАРК (Ню Йорк). — Президент Рузвелт гостив у своїй літній палаті на дво-годиннім прийнятті кардинала Пачелія, папського секретаря, що недавно приїхав на відвідини Америки.

Президент і кардинал відбули довшу приватну розмову, котрої перебіг і зміст покищо остався тайною.

ОЖИВЛЕННЯ НА БІРЖІ.

НЮ ЙОРК. — Від вибору президентом Рузвелта біржа проявляє велике оживлення. Пішли вгору уділи, бонди й товари.

Оживлення біржі піддержали заяви 22 найбільших бизнесових корпорацій, що їх бизнес розвивається краще.

ОБІЦЮЮТЬ ПІДВИШКУ РОБІТНИКАМ У СТАЛЕВІМ ПРОМИСЛІ.

ПИТСБУРҐ (Па.). — Сталеві підприємці заповідають підвищення робітничої заплати для сталевих робітників.

Яка велика буде підвишка, покищо ще не сказано, але говорять, що вона наступить уже скоро та що обійме всіх 450,000 робітників, занятих у сталевім промислі.

СТРАЙК МОРЯКІВ НЕ ПОЛАГОДЖЕНИЙ.

САН ФРАНСІСКО. — Заходи Мек Ґрейдія, заступника секретаря праці, що приїхав сюди з Вашинґтону, щоб довести до згоди між страйкуючими моряками й корабельними підприємствами, не повелися й МекҐрейді вернувся до Вашинґтону. Страйк триває далі.

СУД ПРОТИ ЗДИРСТВА РОБІТНИКІВ.

НЮ ЙОРК. — У місцевім стейтовім суді засуджено Кільмана Шудекова, будівляного контрактора, за те, що він заставляв своїх малярських робітників віддавати йому назад частину робітничої заплати.

Свідки зізнали, що Шудеков платив своїм малярам згідно з юнійною умовою по 9 долярів денно, але казав їм віддавати собі назад по 10 долярів тижнево.

Присяжні судді признали його винуватим. Суддя ще не визначив кари.

ВРОДИЛИСЯ ЩЕ ОДНІ ПЯТЕРНЯТА, АЛЕ НЕЖИВІ.

ДУРЕМ (Норт Каролайна). — В однім шпиталі одна біла жінка вродила пятернята. Вродилися передчасно й усі були неживі. Мати здорова.

ВТЕЧА З ТЮРМИ.

МОНТҐОМЕРІ (Алабама). — З вязниці Килбі втекли кілька вязнів, перетявши в ночі електричні дроти та спричинивши цим темноту. Скільки з них утекли, зарад іще не знає. Начальник тюрми каже, що втекли щонайменше десять.

ВИНАЙШЛИ ЩЕПЛЕННЯ ВІД ІНФЛЮЕНЦИ.

КОЛОМБОС (Огайо). — Д-р Вилсон Ґ. Смилі, професор школи публичного здоровля в Гарвардськім університеті, прочитав тут на конференції комісарів здоровля реферат про винахід зовсім певного щеплення проти інфлюенци.

Учений говорив, що сироватку відкрито на основі довгих дослідів над куною. Коли вже удосконалено сироватку настільки, що захоронювано від недуги куну, почали її пробувати на людях, що згодилися добровільно на пробу.

КОСТИ ВОЯКІВ ПІД СИВУЛЕЮ.

Гранична сторожа підчас обходової служби в Ґорґанах знайшла непогребані кости вояків, що полягли в часі світової війни в Карпатах, на узгірі Тавпіширка, під Сивулею. Біля них були останки обвbooрення і виряду. Повідомлена про це влада звеліла поховати кости на найближчому цвинтарі.

ЗАМОВЛЕННЯ ВЛАСНОГО ПОХОРОНУ.

20-літня гарна анґлійка Мілісент Ґрейн замовила собі цими днями у крематорії Тільбурі власний похорон першої кляси. Вона не має наміру покінчити самогубством ані хутко вмерти, але хоче заздалегідь заплати гроші за свій похорон, який відбудеться за 50 чи 60 літ.

ЗЛОВИЛИ ГРАБІЖНИКІВ.

Від кількох тижнів відбуваються в околиці Принц Алберт (Канада) грабункові напади на фармерів. Замасковані бандити нападають на людей і під загрозою револьверів відбирають їм гроші. Недавно тому бандити вбили підчас нападу 80-літнього фармера Василя Фернюка у Вакав і заграбили 200 долярів. На днях вертався з Саскатуну у Ворман тамошній фармер Тобіяс Шортнер зо своєю 16-літньою дочкою. Вони продали в місті бараболі й дістали 40 дол. Недалеко за містом прискочили до них два замасковані бандити, стягнули з воза, забрали гроші і наказали вертатись у місто. Коли бандити відійшли, Шортнер з дочкою пішов у Ворман і повідомив поліцію про грабунковий напад. Поліція впала на слід бандитів і арештувала в Саскатуні трьох молодиків: Тушера, Дж. Берецького і Дена Тіссена (з Вакав). В домі Берецького знайдено кілька револьверів, чорні маски і гроші, які — на думку поліції — походять з грабунку. Всі три признались до грабункового нападу на Шортнера. Також у звязку з грабунками арештовано в Саскатуні двох хлопців: Била Седеуса і Ніка Михалевича. Поліція припускає, що ті пять арештованих допускалися грабунків в окрузі Принц Алберт від довшого часу.

ЧОЛОВІК, ЩО ВТРАТИВ ПАМЯТЬ.

У Лондоні трапилися цими днями такі історії: Поліція знайшла тіло невідомого, зовсім здеформоване. Один дентист ствердив, що пізнає на підставі зубів покійника свого клієнта Едвіна Кібля, тому, що цей мав зуби зовсім подібні до інших. Кібля поховали. Його жінка не бачила його від місяця — він щез кудись. Коли жінка вернулася з похорону до хати, застала дома свого живого жоловіка з поліцаєм. Виявилося, що Кібль наслідком скоку в море втратив память. Увесь місяць жив він як інша людина, називаючи себе Борн. Аж по місяці память вернулась до нього і він пригадав собі, де мешкає і як називається. Дентист, який пізнав буцімто його трупа, осмішив себе.

УКРАЇНЦІ НА ЗАКАРПАТТІ БУДУЮТЬ СВОЇ КУЛЬТУРНІ ТВЕРДИНІ.

За почином українського вчительства на Закарпатті основується самостійне періодичне видавництво, що матиме на цілі видавати українські книжки для молоді й старших.

НОВА ПРОФЕСІЯ — ГАВКУНА.

У Брiселі придумав для себе один дотепний безробітний нове заняття з якого живе. Коли управа міста проголосила податок на пси, податники мали клопіт, щоб перевести контролю, хто має пса вдома. Імітатор ріжних голосів, що наслідує знаменито гавкання, зголосився на контрольора. Він ходить попід ріжні доми і під дверима починає гавкати. Пси з середини йому відповідають. Він реєструє число мешкання і йде гавкати далі. За кожний нововідкритий дім із псами дістає він окрему премію.

БОМБА НА ЗАБАВІ.

У французькій місцевост Віен відбувалася забава під відкритим небом. Поверх 400 осіб, переважно молодих людей, танцювали при звуках орхестри. Коло півночі роздались крики. Хтось кинув понад паркан димлячу бомбу, яка впала серед людей. Один із танцюристів не втратив голови, вхопив бомбу і кинув на бік. Роздався вибух. Після перших хвилин переполоху впорядчики забави пігнались за людьми, що кинули бомбу. Було їх чотири. Тікаючи, вони зачали стріляти з револьверів і смертельно ранили одного з тих, що за ними гонили. Ранений по дорозі до шпиталю умер. Гук бомби був такий сильний, що ціле містечко прокинулося зі сну. Бомбу кинули політичні противники орґанізаторів забави, що були комуністами.

ПРОМОВА НАД ВЛАСНИМ ГРОБОМ.

Звичайний лондонський швець Антоні Кімс хотів доказати, що анґлійська поліція занадто поверховно пізнає тіла небіжчиків. Він згубив свій плащ над берегом Темзи і вибрався пішки до графства Лянкашір. Кілька днів пізніше часописи принесли вістку про те, що він щез. Три тижні пізніше преса повідомляла, що знайшли на ріці труп людини, якого тотожности не могли установити. Він пішов до поліції і заявив, що це тіло такого то його знайомого.. Про смерть такого то повідомили всю родину і дотичну особу похоронили. Цього Кімсові було мало. Коли знову виловили в ріки якогось невідомого топельника, він пішов до трупарні, щоб подивитися на нього і тоді вложив до кишені його блюзки свій моноґрам. Поліція знайшла моноґрам, ствердила, що це тіло Кімса, повідомила всю його родину. Сестрінок Кімса приїхав з Лондону до Дублина і ствердив, що це тіло Кімса. Тіло знайденого спалили і сам Кімс виголосив промову у крематорії над власним попелом, зголосившись як сестрінок покійного.

ТВОРЯТЬ АВСТРАЛІЙСЬКУ АНТАРКТИЧНУ ТЕРИТОРІЮ.

Внедовзі Австралія „збільшиться". Британський уряд постановив „додати" до її території ще три міліони квадратових миль південних підбігунових околиць, Антарктик. Ці додані терени будуть називатись у будучности Австралійська Антарктична Територія. Вона включатиме в себе всі острови й території (з винятком французької посілости в Краю Аделії), що знаходяться на південь від 60 ступня південної ширини і між 160 та 45 ступнем східньої довжини. Ця величезна територія складається з високорівні, що підноситься до 10 тисяч стіп, а прибережня лінія має приблизно 2 тисячі миль довжини, отже майже така, як довжина австралійської прибережньої лінії між Мельбурном і Фремантелем.

Ще цієї осени виїжджає в ті райони британська імперіяльна фотографічна експедиція, що розсліджуватиме тамошні околиці.

Частина терену, що має перейти під зверхність Австралії, знана з розвиненої там ловлі китів. Тепер британські круги стараються розвинути там продукцію звірят на футра. Як кажуть знавці, там є великі можливості для риболовлі, плекання срібних лисів і збирання яєць пінґвінів. Мінеральних ресурсів Антарктику ще не розсліджено, одначе вчений дослідник, сер Еджворт Дейвид, твердить, що в районі Рос є величезні поклади вугля.

ВІДКУСИВ НІС.

Мукачівський циган Дезідер Фаркаш жив довший час на віру з Ґізелею Віраґ. Потім Ґізеля втекла до Мадярщини, але в квітні знов вернулася на короткий час до Мукачева. Фаркаш, довідавшися про її побут, догонив Ґізелю Віраґ коло села Саловки, привязав її до дерева, обголив голову, відкусив ніс, а до того ще забрав від неї 9 мадярських пенґів і втік. Жандармерія його зловила, а ужгородський краєвий суд засудив на два роки вязниці.

ВУГОЛЬ З ТОРФУ.

В Польщі зачинають продукцію синтетичного вугля, переробленого з торфу в окремих печах з дуже високою температурою. Першу піч мають збудувати на Волині коло великих покладів торфу. Перші спроби показали, що синтетичний вуголь з торфу на 25 процентів дешевший від природнього.

ЧОМУ ПЕС ЛИЖЕ СВОЇ РАНИ?

Роблять це зрештою не тільки пси, але й інші звірята. Проф. Долвд, з університету в Тібінґен, перевів у звязку з тим цікавий досвід, який виказав, що домішка слини до культури бактерій здержує їхній розвиток. Пес та інші звірята, ведені інстинктом, лижучи рани, не тільки усувають бруд з ран, але вбивають бактерії, для яких зціпеніла кров на ранах є знаменитою поживою.

ЯК ДЕРЖАТЬСЯ УКРАЇНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ ВЯЗНІ

БЕРЕЖАНИ (Галичина). — Перед окружним судом у Бережанах відбувається розправа проти 19 молодих українських селян за приналежність до ОУН. Усі підсудні розказують на розправі про страхіття, що їм приходилося зазнавати в тюремних казематах. Поліція всіх мучила і тяжко побила. Проте всі підсудні тримаються добре. Коли на салю розправ ввели як свідка Михайла Левицького, 24-літнього кравецького челядника з Ляшок Горішніх, що тепер відбуває у львівській тюрмі кару 6 літ за приналежність до ОУН, бережанські підсудні встали і підняли йому на привіт вгору праву руку. Левицький розказував, що від листопаду м. р. до березня ц. р. сидів з підсудним Федем Туткою. Тутка жалівся, що побила його поліція. Мав знаки на плечах і животі. Скидав сорочку і показував. На плечах мав потріскану шкіру, місцями повиступала кров, живіт опух. Як прийшов до келії, то не пізнали його навіть ті, що його знали. Такий був змінений.

Після зізнання свідок кланяється трибуналові й звернувшись до лави обвинувачених націоналістів, підносить праву руку. Обвинувачені встають і кожний з них теж підносить праву руку. На салі повстала констернація. Предсідник велить завернути свідка й каже: „Ви казали на розправі, що до ОУН не належите". Свідок: „До Орґанізації я не належу, але я є націоналіст". Це поведення свідка і підсудних трибунал взяв за зневагу і покарав підчас судової розправи свідка 48-годинною темницею, а з підсудних кожний дістав по 16 годин темниці.

ПОМЕР ТИМОТЕЙ БОРДУЛЯК.

ЛЬВІВ. — У Ходачкові Великім, пов. Тернопіль, помер 16. жовтня ц. р. в 74-му році життя місцевий парох, відомий український письменник, Тимотей Бордуляк, що писав під псевдонімом „Ветлина". Його всі оповідання були взяті з селянського життя. Покійний був глибоким знавцем селянської душі, як теж селянських злиднів. Його оповідання були вийшли окремою книжкою під заголовком „Ближні" ще в 1899 р. Після цього він майже зовсім перервав свою письменницьку діяльність.

СЕРЕД ЯКИХ ВІДНОСИН УЧАТЬСЯ УКРАЇНСЬКІ ДІТИ.

ЛЬВІВ. — Управа школи ім. Т. Шевченка при вул. Мохнацького у Львові повідомила українські часописи, що наука в тому заведенню останніми часами получена з небезпекою життя. Якась таємнича злочинна рука кидає до вікон цеглами. В неділю, 18 жовтня, в 12 год. в полудне, а в понеділок між 1 і 2 год. вилетіли шиби в школі ім. Шевченка якраз у моменті, коли там відбувалися лекції. Було би побажаним, пишуть краєві часописи, яким цю новинку цензура наполовину сконфіскувала, щоби покликані чинники занялися тою справою.

НОВА УКРАЇНСЬКА ОПЕРЕТА.

ЛЬВІВ. — Театр ім. Тобілевича приготовляє нову оперету Яр. Барнича п. з. „Шаріка". Ця оперета основана на відомій стрілецькій пісні „Шаріка", а акція відбувається на закарпатській Україні підчас побуту У.С.С. в 1915 р. Премієра відбудеться в половині листопаду ц. р.

СТРІЛЯЮТЬ ДО УКРАЇНЦІВ.

ЛЬВІВ. — У суботу, 10 жовтня ц. р., невідомі справники стріляли двічі крізь вікно до хати Івана Кабарівського активного просвітянського діяча в Дорі. Тільки тому, що при столі не було нікого, обійшлося без жертв. Місцеві громадяни переконані, що стріляли ті, які весною ц. р. спалили місцеву читальню „Просвіти" і тепер далі нападають на членів читальні.

БОРОТЬБА НА ВУЛИЦЯХ МАДРИДУ.

МАДРИД. — Революційні війська вступили вже на передмістя Мадриду й розпочали рукопашну боротьбу з міліцією уряду. По ріжних місцях вибухли пожежі. Повстанські літаки бомбардують столицю. Є сотки вбитих. Штаб лівих видав відозву до всіх мужчин, щоб хапали за зброю та йшли на барикади. Серед них є багато фанатиків, які рішені згинути, а не піддатись.

РУМУНСЬКІ ФАШИСТИ ГРОЗЯТЬ УБИТИ КОРОЛЯ.

БУКАРЕШТ. — Лідер румунської фашистівської партії, Кодреану, вручив королеві Карлові меморандум, у якому говорить, що „коли румунська молодь буде змушена боротися за большевизм і міжнароднє жидівство, то вона добуде револьвери і вистріляє усіх тих, що ведуть таку політику". Меморандум обвинувачує короля, що це він веде таку політику, звязуючися сильно з Малою Антантою. В ньому далі говориться: „Румунська молодь є проти Малої Антанти і проти Балканської Антанти, бо обі вони є просяклі духом світового жидівства і большевизму. Молодь буде боротися по стороні тих народів, у яких побідила національна революція; буде боротися за хрест і за націоналістичні ідеали, а проти комунізму".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of tl Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи“: BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКІ ВІДНОСИНИ

Під таким заголовком поміщує „Манчестер Ґардієн“ статтю свого варшавського кореспондента, в котрій розглядає цікаве питання, наскільки угода між УНДО й польським диктаторським урядом поправила відносини між українцями й Польщею.

Відповідаючи на це питання, „Ґардієн“ передає зміст резолюцій, ухвалених на нарадах центрального комітету УНДО у Львові, та звіт, що його на цих нарадах зложив п. Василь Мудрий, парляментарний провідник УНДО. Говорив п. Мудрий у своїм звіті, що порозуміння його ґрупи з польською владою минулого року „не принесло сподіваних результатів. Нормалізація польсько-українських відносин може бути корисною для обох сторін, української меншини й польської держави, як вона віддасть українцям усі права, втрачені від 1919-го року. Але, не зважаючи на те, що українська сторона показала до найвищого ступня добру волю, нормалізація не дала добрих вислідів. З українських домагань, предложених польському соймові (котрого п. Мудрий є заступником предсідника, пояснює „Ґардієн“) сповнено незвичайно маленько“.

По такім звіті ухвалено резолюції, в котрих (словами „Ґардієна“) висказується крайнє негодування зо стану аґрарної реформи. Українці все домагалися, щоби при парцеляції великих маєтків у південній Польщі землю розділювати між українців, а не давати польським селянам, спроваджені з інших частин держави. „Під цим оглядом — „Ґардієн“ наводить дослівно слова резолюції — „положення є гірше, ніж було колинебудь досі“.

Резолюція далі відкликується до всіх „українців“, а головно селян, боротися за природні права українського селянина до землі.

Виводи п. Мудрого й резолюції, ухвалені на основі його звіту, можуть бути новинкою в очах заграничної преси, що цікавиться українською справою. Для українців ні звіт п. Мудрого ні резолюції УНДО не дають нічого нового, бо тих результатів, яких від угоди з польським урядом сподівався п. Мудрий, український загал не сподівався. Що варт угода з поляками, українці знали з сумного історичного досвіду, а досвід п. Мудрого для них був зовсім зайвий. Тому українці розчарування пана Мудрого зовсім не поділяють. Звіт пана Мудрого їм нічого нового не дає. Досвід п. Мудрого остався досвідом і лекцією хіба для панів Мудрих. Коли п. Мудрий закомунікував свій досвід світові, то люди можуть мати надію, що як п. Мудрий мав відвагу зробити цей зайвий досвід, він буде мати відвагу витягнути з нього природні висновки.

О. С.

КЛОПОТИ ВАРШАВСЬКОЇ ПОЛІТИКИ

Стиснена між двома кольосами, Німеччиною й СССР, з яких кожна уявляє десятки міліонів людей у кулаці диктатури, Польща настирливо шукає виходу, забезпечення, якоїсь ідеї, що нею могла би покласти край зверхньому ослабленню і внутрішньо сконсолідуватися.

Одна з таких ідей це ідея „начального вожда'' і напів фашистівської реорґанізації держави. Вождом зроблено ґен. Ридза-Сміґлого, а реорґанізацією держави має зайнятися полк. Коц.

Не буду подавати своеї думки про ці спроби, а подам думку одного патріотичного польського часопису, що називається трохи дивно — **Зет.** І ось **Зет** у числі з 1. жовтня пише таке: „Суспільність ждала від ґен. Ридза-Сміґлого розгромлення „санації“, зірвання з зіштивнілою системою, з поділом на громадян першої і другої кляси... Санація ждала від нього, що заховає він статус кво... Дві ці хвилі винесли начального вожда рівночасно на своїм хребті вгору. Але в певнім моменті наступив якийсь такий гокус-покус, що обидві сторони забули, про що їм ішло. Попросту з нуди. Ґенеральний інспектор сил збройних мовчав, а акція полк. Коца затягалася випарами леґенди“.

Автор статті пише далі, що ні один польський патріот не може дивитися на те, що тепер діється „без болізної образи“. „Таж у положенні зверхнім і внутрішнім Польщі нічого не змінилось. І дальше стогнемо на найнижчім щаблі економічної деградації, назадництво нашої соціяльної структури не уступило, неграмотність росте, моторизація й модернізація промислу не йде наперед, у наших кордонах вибухають грізні політичні процеси, не видно поправи обичаїв нашого громадського життя, бюрократія не вилікувалася з папіркоманії... І ані суспільність не діждалася тих змін, яких жадала так маніфестаційно, ані „санація“ не зміцнилася на своїх політичних позиціях... Щож сталося? Попросту смок бездушного, паперового формалізму проковтнув усе. Замісць програми, створено апарат пропаґанди, який не має що пропаґувати. Замісць оживляючого ідейного руху, який видобув би польські душі з дрімоти, і дав їм натхнення до великих зусиль, зачали випрацьовувати в таємниці якісь формули суспільно-орґанізаційні і тактичні потягнення, позбавлені історичного змісту і динаміки. А замісць потужних міцних чинів, які висунулиб відразу на постумент авторитет начального вожда, видавано обіжники з приказом віддавати йому шану яко першій по президенті републики особі, і фабриковано штучну пресову рекляму“.

Ці тиради, які, колиб зявилися в пресі українській, напевно булиб сконфісковані, ґазета кінчить так: „Не можна вічно кляйструвати дійсність; треба мати стиль і жест, з роду тих, що моделюють історію; треба народові вказати **шлях правди.** Фермент і розклад передвакаційний кляйструвалося назвищем ґенерала Ридза-Сміґлого, його авторитет вивищування надіями на французьку позичку, а приказ великодержавної місії Польщі латалося збіркою на фонд національної оборони; тепер жеж хочуть виповнити порожнечу, що виникла з браку ідеї якоюсь спізненою фабрикацією „табору“ (проєктована нова партія полк. Коца), до якого певно юрбою злетяться всі вправлені в служальстві і в небезінтересовнім ставанні на позір''...

І ніби кінцевий акорд: посеред стрясень европейських, „бою за правди й ідеї, за долю цивілізації, за провід у формуванні історії Польща стоїть мертво, мов спаралізована, не розуміючи сути тих університетських проблемів, без власного духового обличчя, без свідомости своєї місії і цілі, не знаючи навіть, кому кібіцувати в тій смертельній партії“.

Так оцінює сучасний духовий стан Польщі і її внутрішні сили один визначний польський публіцист.

Замісць фактів, замісць цифр, подав я цей голос, щоб запізнати американських читачів з тим, як стоїть справа в таборі наших „сусідів“. Це цікаво знати і нам. Поперше, щоб не десперувати. Щоб памятати, що не все є велике те, що деяким слабодухам таким видається. І на те, щоб іще раз підкреслити, що про долю нашії рішає не матеріяльна сила, навіть не орґанізація (держава), а її моральний гарт і сила. У кого вона звихнена, не поможе й орґанізація, ні держава власна. У кого є міцна, той вибється вгору всупереч усяким несприятливим обставинам.

ЯК ЖИДИ, А ЯК МИ?

В Палестині живе всього 370,000 жидів, себто яких 130,000 осіб менше, ніж є українців на Закарпатті, або двацять разів менше, ніж є українців під Польщею. Проте в „Ню Йорк Таймсі“ з 30 жовтня ц. р. читаємо, що на річному засіданню жидівського комітету помочі Палестині предсідник комітету подав до відома, що за 16 літ, себто від червня 1920 до червня 1936 р., жиди зібрали на ріжні цілі Палестини $28,405,000. З цього числа американські жиди зібрали $13,000,000, европейські краї без Анґлії $7,435,000, полуднева Африка $2,900,000, Велика Британія $1,525,000, Канада $920,000, Центральна і Полудньова Америка $725,000, а $505,000 зложила сама Палестина.

Ці гроші зложили жиди тільки на справи самої Палестини, себто на її кольонізацію, на виховання, на розбудову-промислу й на ріжні інші суспільні роботи. Але ми знаємо, що жиди збирали грубі міліони не лиш на Палестину, але також на інші цілі, напр. на поміч жидам у Польщі, Румунії і т. п.

Порівняймо тепер ці суми з тими сумами, що ми їх складаємо на ріжні цілі старого краю. Правда, жидівська еміґрація є значно чисельніша і заможніша. Нерозумно булоб вимагати від нашої еміграції такої жертвенности, на яку можуть позволити собі жиди. Та тут не йде про висоту нашої жертвенности, а про те, що ми хоч у порівнянню з жидами посилаємо тисячу разів менше, бо висилаємо на всі цілі разом 1,000 до 1,500 долярів місячно, то вже за ту смішно малу суму домагаємося від тих інституцій, яким ми посилаюмо гроші, впрост ґіґантичних досягнень. Колиж тих досягнень ми відразу не бачимо, то зараз підозріваємо, що післані гроші хтось спроневірив. Значить, що не тільки, що мало даємо, але ще й тою малою жертвою наносимо нації моральну шкоду, бо робимо часто невинних і чесних людей — злодіями.

Візьмім хочби боєвий фонд. На нього висилають американські українці пересічно по $600 місячно. Здається, що кожному повинно бути ясно, що щоб можна було перевести революційну підготову на українських землях, які числом населення в порівнянню до Палестини є 12 разів більші, требаб на це великих фінансових вкладів. Також кожному повинно бути відомим, що тих $600 місячно в додатку з кількома сотками, зібраними в інших краях, це просто смішно мала сума, щоб нею покрити бодай найголовніші потреби, а не то щоб нею „наладовувати кишені та жити по панськи за границею“, як закидають несовісні критики провідникам націоналістичного руху. Бо як ці провідники можуть „панувати“ за ці гроші і їх спроневірювати, коли їм треба мати якісь звязки з заграницею, якусь пресу видавати, переводити на рідних землях якусь революційну підготову, або бодай держати в краю звязок між поодинокими революційними частинами.

А якщо така акція має бути ведена, то чи вона не коштує багато грошей? І чи супроти цих великих видатків, що їх повинні мати орґанізовані українські націоналісти, місячна сума $500 чи $600 не є смішно малою? Нам здається, що треба бути нечесним чоловіком, щоб твердити, що за цю суму „провідники можуть собі за границею панувати“.

Не входимо в цьому місці в дискусію про діяльність чи недоцільність революційного руху. Ми висказувалися про ці справи вже нераз. Іде нам про мораль, про те, що нечесно є закидати тим людям, що ведуть у нинішніх часах орґанізований революційно-націоналістичний рух, і які одержують з Америки на ту ціль допомогу, що вони особисто збогачуються чи спроневірюють гроші. А чейже легко переконатися якраз про щось зовсім противне, про те, що деякі з тих провідників знаходяться у крайній матеріяльній нужді, що багато з них буквально голодують, інші попали в ріжні недуги, як сухоти, сліпота, розстрій нервів, і т. п. А ще інші з затисненими зубами поборюють усі ці матеріяльні труднощі, щоб таки вдержати якось орґанізований націоналістичний рух, якого провал, на передодні европейського зриву, міг би бути для нашої нації впрост катастрофою.

Ще раз підкреслюємо, що не відбираємо нікому права критикувати цей рух. Можна підходити до нього з ріжних сторін, і можна мати відмінні погляди від націоналістів. Одначе тавруємо тих осібняків в українській суспільности, без огляду на їх партійну приналежність, що в демаґоґічний спосіб грають на найнижчих почуваннях мас, що використовують недовірчивість наших людей і ширять підозріння серед нашої суспільности, начеб ті збірки, що ми їх з Америки висилаємо, не йдуть на призначені цілі, а тільки на те, щоб хтось розкошував собі за них за границею.

ПРАВДА ЯКА ЖАХАЄ

В старокраєвім „Ділі“ знаходимо про „совєтський рай“ ось такий документ, що його передруковуємо вцілости:

Хвальна Редакціє!

Пересилаємо Вам просто фотоґрафічний відпис листа, що його дістав поважний господар нашого села від свого земляка-галичанина із Київщини. Адресат підчас світової війни сам перебував як воєннополонений у тих околицях і залишив там друга, свідому людину, з яким вряди-годи листується. З огляду на документальну вартість останнього листа з України, маючи на оці використання його в пресі, ми зладили копію цього письма, з полишенням уступів особистого характеру, назв і назвищ та пересилаємо Вам його. У відписі ми задержали навіть правопис автора і всі його граматичні промахи, бож річ не в ортоґрафії, а в сутній правді, яка жахає.

Виділ читальні „Просвіти“ в...
(Місцевости не подаємо).

—o—

11. IX. 1936 р.

„Слава Ісусу Христу!

...Щоб описати тобі це все, що ти хочеш знати, то треба написати велику книжку і тиб читав не відриваючись від неї. Але я тобі не можу описати що тут сталося від 1918 р. до сего часу, але я думаю, що тобі там ізвісно із газет що тут за сей весь час робилося. А що тут робилося а в вас писалося то все правда. Наприклад ти запитуєш чи правда се, що на Україні був великий голод: — бодай не згадувати 1932 і 1933 років то були роки винищення народу. Представ собі брате що і мені прийшлось попоїсти дохлої конини і всякого буряну: — ти знаєш малясу, ту чорну гадость що відходить від цукру — о! буде вона мені в памятку на все моє життя: — як я раз натер на терці хріну і помішав сею гадостію малясою, і зів, но брате я думав що дуба дам: — кричав ґвалт, думав, що запече: Ти знаєш село*** добре: — о! воно славилось мабуть на всю Україну своїм людожерством: — ти подумаєш що се значить людожерство, — а вот що брате: — в*** (і не тільки в*** а се було по всій Україні) були іспеціяльні люди котрі ловили малих дітей дівок і хлопців і так хто попадеться убивали і їли. Брате, я пишу сі рядки і аж волос дубом стає як згадуєш що син поїдав свою рідну матір мати поїдала свою рідну дитину, жінка поїдала свого чоловіка а чоловік поїдав свою жінку: — так було, се все правда: — от наприклад у нас в*** був случай що оден чоловік поїхав на поле кіньми сам помер з голоду, єго жінка привезла єго до дому, порубала на куски, наварила з свого мертвого чоловіка мяса і винесла на ринок продавати. Се факт се було в нас в*** і не тільки в*** так було по всій Україні, що колись не їла свиня то в 1932 і в 1933 році їли люди. Ти питаєш брате чи в нас не істнує віра Христова і чи всі церкви зруйновані не всі, но частина вже розвалена наприклад: — в*** були дві церкви і обидві вже розваляні, а в якіх зсипають збіжа і т. д. Ти питаєш за сімю Б. і Єго Економію — гм, да Економію: — а за таке господарство як зараз в тебе є що ти думаєш: — такі господарства як зараз в тебе є ліквідовані ще в 1930 р. так зване розкуркулювання. Був іздан приказ щоби всіх заможних селян так званих куркулів виселити із села. Вот і приходить до твоєї хати: — збирайсь! Ти збираєшся, залишаєш все своє господарство і везуть тебе на північ; — так було а що до Економій то Економії були розграблені ще кажеться в 1920 чи в 1921 році: Се все минуле... Антін Ф. кажеться учителював, єго батька з хати виселили а хату кажеться розвалили.

...Тут тепер закон такий: — вся земля ліси води всі підземні і надземні багацтва лічуться Державними а ти лічишся як робоча сила. Ти приходиш рано на наряд, тобі дають пару коней з возом або з плугом, чи яку небудь іншу роботу відробив день в вечер тобі записують трудодень. При кінці року ти одержуєш плату хлібом на свої трудодні. І що ти думаєш, скільки заробить людина на свій трудодень: — не знаю як там по других місцях платять а тут кругом*** то платять на оден трудодень по 2—3 4—5 кіл. зерна. Жінка котра робить поденно щоби заробити на кіло меду повинна робити 2 дні по 3 карб. в день на своїм віхті. 1 кіло меду коштує 5 карб. 1 карб. рівнается одному рублю... Щоб купити чоботи нові, треба робити жінці 80 день по 3 карб. в день чоботи прості нові коштують 250 карб. хромові 350—400 карб. і нема де купити бо товару нема, в магазинах нема зовсім. Мануфактури також нема, там хто привезе з Москви то треба заплатити 5—8 карб. метер треба людині робити 2—3 дні на метер полотна. Ти кажеш що тобі там не весело живется, якби ти тепер тут пожив отиб тоді сказав що не весело живется, що вот як я зараз обірвався і нема де набрати на сорочку або на штани...“

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ“.

(48)

Хочеться скинути одяг, пружньо розставити до нього руки, випнути груди, щоб аж видно було ребра і кричати: — обіймемось! Ти і я! Ми обоє потопчемо смерть. Ось вона під моїми ногами, бо я чую виразно її кістяк під підошвами. Над нею певно воскресає трава і квіти відкривають промінисті очі.

Другого вечора Василь оповідав дивні речі. Шкода, що Володько того не бачив. Михалків Карпо провалився у глибоку яму, де сиділи мертві австріяки. Карпо з переляку онімів, а поки розкопали та витягнули його, був непритомний.

Третього дня ще одна пригода. Купа людей зі села Жолоби напоролася на „фуґас“. Як чихмнуло — пять молодих хлопців вилетіли під хмари, а назад вернулися куснями.

Поле, річка, місця, де купчилися колись села, вкрилися віспою і ходили там люди розгублено, обережно, торкалися небезпечної землі, щоб знов оговкати та покласти лік на рани її.

Коли вертались хлопці до свого села, видавались старими. Кількаденний побут на місці смерти поклав на них знак, який вже не зійде з них. І Володько також дістав той знак, можливо, сильніший від інших, бо торкнувся він його душі, коли ще та шукала лиш форми. Ооо, не дивуйтеся виразові його очей, в яких радість подібна на смуток, а смуток зовсім відійшов за „ланштуки“. З нього буде також людина, але не сподівайтеся бачити в ній себе, ваших батьків — розгорніть минуле далі, де в тінях стоять ваші пращурі і в них хіба шукайте Володька. І ще можете дати волю уяві — будучність розсікти простими лініями і на її шахівниці в шаленій грі пристрастей узріти молодого партнера. Це може бути Володько, тихий хлопчик, що виріс у затушкованій Лебедщині з вербами, з річкою, з чорногузами під соняшні співи птахів... і попругою батька.

Хто знає, чи жиє Юхим. Так. Він ще жиє, але він сам не пізнав би тепер Володька, який пройшов щойно вступ до першої капітолі.

—o—

Стало лекше й просторніше. Таки вперлися й війну пхнули назад. Пішли собі обози, зникли розхижілі фуражири, гарматні стогони втихли також, лиш час від часу „тилякі-земці“ розлогими гарбами турбували шляхи.

Матвій за зиму і весну стоску „бамажок“ склав. Між рублівками зявились і „четвертні'' і „катеринки“ навіть. Складав їх уважно, щоб не заломити кінців і нераз в переливах їх барв уявлявся новий шмат поля—бож хіба рости це гріх? Ой, ні! Мабуть так писано там, звідки походять всі скрижалі заповітів.

І так господарство його лишилось обскубане, залишене. Одна корівка з ялівкою. Пара конят. А деж решта? Відомо. Ненажера — війна лишила чіткий слід, але сила землі і мужика все направить. Всі рани, всі руїни залиже, знесе, зведе, поставить хоч що...

Жнива вичавлювали з Матвія останній піт. Після контузії ще гірше бастувала спина і найкращими ранками, коли сонце нестримно перло у височінь, кожний її суглобчик болів окремо вишуканим болем.

Але старий вставав. А як же. Брав грабки і йшов класти пшеницю. Настя підтикувалась, закачувала рукави... Її руки висохлі, мов копистки, барви тютюну. Але як жваво звиваються вони з тяжечими граблями — „оті западющі тарани, і для кого він таке витесав“.

Василь також косою шмагав, покоси рівняв, мов дядько з бозна яким досвідом. Катерина, хоч до пізного вечора вистоювала з милим під вербою, але ранок є для всіх ранок і праця безжалісна, мов суд. Земля тоді тягне гаками, тяжечі вії спадають на очі, ноги іноді мліють і підгинаються... Ну, але молодість є безоглядний пан і рабство його і в болях має насолоду.

А Володько все одно: товар гнати. Ранки, вечорі, погода чи слота — все одно. Поля скинули одяги, зашуржіли під плугом стерні, зійшов опар. Корови гуляють, бо розходу, як оком глянеш.

Знов закипіли бої з угорщанами. Лісами, запустами, ярами ходили армії, обтяжені тяжкою зброєю. Напади, протинапади. Вогні тут і там жеруть шелестливе листя, а диму повно — колотиться дикими пачосами долиною.

В ті часи Володько затвердів, обвітрився, помудріщав. Голова його не займалася „дурницями“, як це було колись, коли хорів, коли було стільки вільного часу в лежні, в болях і стражданню. Тепер він пружний мов тятива. Чоло і лиця бронзові, очі ще синіші, пружні з гострими скалками погляду.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НАШ РІДНИЙ ФРОНТ.

Читаючи в часописах про ріжні події европейських країв, ми подибуємо часті згадки про творення ріжних фронтів. „Популярний фронт", „народній ронт", „фронт єдности" і т. п. Часи нині дуже напружені і непевні. Ці ріжні фронти мають за завдання затримати для певного народу, чи для певної ґрупи людей ті надбання, що вже знаходяться в їх руках.

Дві головні проблеми стоять нині перед провідниками всіх країв: політична й економічна. В ціли політичної забезпеки вони творять політичні фронти з ріжними чужими народами. А щоб осягнути певну розвязку в економічній ділянці, вони творять ріжні внутрішні фронти з ріжними суспільними шарами людей. Одні сили фронтами наступають, а інші фронтами боронються.

Український нарід політичної свободи не має. Його економічний стан оплакано бідний. Нарід у неволі і майже цілий його економічний дорібок забирають чужинці. Тому і нам добре булоб творити такі фронти; але такі, що служилиб дійсно свому народові, а не такі, що то тільки називаються „народніми фронтами", а фактично служать чужим, як ось той „народній фронт" що його пробували зліпити, а навіть уже й зліпили большевики. Справжні національні фронти облекшують нам нашу політичну боротьбу, а також на полі матеріяльних дібр можуть принести нашій суспільности великі успіхи.

В Америці ми повинні творити такі фронти на полі економічнім. По правді сказати, наші еміґранти приїхали до Америки, взялися навіть до творення таких фронтів, хоч може вони їх інакше називали. Такий перший український економічний фронт створили українські еміґранти в Америці в формі Українського Народного Союзу. В чужих народів ріжні суспільні функції виконують ріжні орґанізації. У нас майже всю працю, політичну й економічну, виконував У. Н. Союз. Всі ті культурні здобутки, що ми осягнули тут в Америці, можемо в переважній частині завдячувати праці У. Н. Союзу. Його фінансова сила, його неоцінена запомога своїм членам, його матеріяльна поміч на ріжні народні цили здобули собі вдячність не тільки серед нашої еміґрації в Америці, але також у краю. Як пригадаємо ту національну свідомість серед наших громадян у тім часі, коли почав був творитися Союз, з тою, що ми її маємо сьогодня, то щойно тоді зрозуміємо ці величезні заслуги, що їх поклав Союз для піднесення нашої суспільности. А ці заслуги міг Союз покласти тільки тому, що ціле його членство йшло фронтом. Це був перший наш фронт, що дав такі гарні успіхи на полі економічнім, культурнім і політичнім.

Не диво, що вороги українського народу боялися цього фронту й старалися всіми силами розбити Союз. Вони теж хотіли знищити його орґан, „Свободу", що був завжди провідником у наших змаганнях до кращого завтра. Наперед цю розкладову роботу виконували галицькі москвофіли, які на приказ Москви старалися змести Союз з лиця землі. Та наш фронт не подався і з цеї боротьби він навіть вийшов сильніший та вдесятеро збільшив своє членство.

Колиж у Москві прийшла до влади червона зграя, наші кацапи відразу перемалювались на червоно і давай знову нищити наш фронт, але вже українською мовою, і називаючись українськими комуністами. Вірно виконували й ще досі виконують наші яничари прикази з Москви. Цілими силами вони стараються знищити наш Союз і „Свободу", але це їм не вдається. Чим далі, вони щораз більше тратять силу, бо люди щораз краще визнаються на їх фарбі та прямуваннях. Союз стоїть твердо і непохитно, наче дуб.

Червона зграя, побачивши, що нашому фронтові нічого сама не вдіє, що Союз не тільки не зменшується, але ще краще розвивається, давай і собі творити фронти та входити у спілку з ріжними соціялістами московської марки й враз зними зачинати кампанію проти Союзу. Ведуть вони цю кампанію проти Союзу і „Свободи", воюючи наклепами та ріжними сплетнями, щоб наперед захитати їх моральну повагу, а опісля щоб знищити їх орґанізаційно. Та чим більше вони атакують У. Н. Союз і його орґан, тим більше горнуться його члени докупи й тим більше дорожать своїм Союзом, знаючи добре, скільки вкладу вложили Союз зі „Свободою" в українське життя.

Маючи на увазі цей новий кацапський наступ, члени У. Н. Союзу повинні не лише самі твердо стояти біля своєї орґанізації, але також повинні повести енерґійну аґітацію за те, щоби приєднати до Союзу якнайбільше нових членів. Вступаючи в члени У. Н. Союзу, ми не тільки дістаємо корисне матеріяльне забезпечення для себе і нашої рідні на випадок смерти, але творимо також тим **наш рідний „національний фронт"** який стане заборолом проти чужих фронтів, що числять на наше розбиття.

Українські родичі повинні також записувати до У. Н. Союзу своїх дітей, котрі колись по нас переберуть і ту культурну спадщину, що її вложив у наше суспільне життя Союз, як також переберуть те економічне майно, що старші покоління зложили в Союзі. Гуртуючи наші діти в Союзі, ми також не дамо їм пропадати в широкому американському морі. Коли ми завдалегідь не втягнемо наших дітей до своїх інституцій і не навчимо їх, хто вони, та не покажемо їм, що в нас є велика культурна, як теж матеріяльна спадщина, то вони пропадуть для нас раз на все й сліду по них не останеться.

Михайло Ликтей,
Ню Йорк, Н. Й.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Сестр. Рожд. Пр. Богородиці, від. 36, повідомляє своїх членкць, що місячні збори відбудуться в суботу, 7. листопаду, в годині 7-мій ввечір, тиждень скорше через брак галі. Тому просимо членкць прийти на означений час. Збори відбудуться в гали церковній, 303 Гудсон Еве. На цих зборах будемо вибирати кандидатів на уярд на рік 1937. Кожна сестра повинна прийти на збори, бо маємо важні справи до вирішення. Котрі сестри довгують, то щоб прийшли і заплатили свої залеглости. — Олена Скробач, предс.; Анастасія Грицак, кас.; Марія Ходак, секр.

АНСОНІЯ, КОНН. Українське Тов. Запорозька Січ, від. 67, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 8-го листопаду, в годині 1-шій пополудні, в галі при Гай Ст. Просимо всіх членів прийти на означений час і заплатити свої вкладки. Рівнож маємо важні справи до полагодження. — Іван Шуран, кошовий; Григорій Патинок, писар.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорозька Січ, від. 367, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться у вівторок, 10. листопаду, в год. 7-мій ввечір, в гали парохіяльній, 303 Гудсон. На тих зборах будуть дуже важні справи до полагодження тому кожний член має бути на тих зборах, щоб потім не нарікав, що без нього вирішена якась справа, а він не знав. Прошу ще раз, щоб усі члени були на тих зборах. — Микитинський, предс.; Антонів, секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 369, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в середу, 11. листопаду, в годині 7-мій ввечір в гали парохіяльній. Обовязком кожного члена є прийти на збори і вирівнати свої належитости, бо кінець року зближається. Як хочете мати порядок і знати, що робиться у відділі то мусите приходити на збори. — Відділовий Уряд.

ТІ, ЩО БЕРУТЬ УЧАСТЬ У КАМПАНІЇ ЗА ПРИЄДНУВАННЯ НОВИХ ЧЛЕНІВ ДО У. Н. СОЮЗУ

Від 15-го до 31-го жовтня ц. р. надіслали до головної канцелярії аплікації нових членів отсі урядники -й члени

Відділ:	Місцевість:	Організатор:	Повнолітні члени:	Діти:	РАЗОМ:
204	Ню Йорк, Н. Й.	Микола Близнак	5	3	8
206	Вунсакет, Р. Ай.	І. Околіта й М. Вецал	4	4	8
386	Шерон, Па.	Андрій Щерба	3	5	8
277	Гартфорд, Конн.	Павло Курко	1	6	7
34	Ембридж, Па.	Евгенія Кульчицька	6	—	6
11	Джанставн, Па.	о. Н. Волощук	—	5	5
50	Лорейн, О.	Микола Волошанський	1	3	4
53	Пітсбурґ, Па.	Павло Шпікула	—	4	4
164	Бервік, Па.	Петро Ґелетій	3	1	4
338	Монесен, Па.	Френк Янковський	3	1	4
364	Клівленд, О.	Іван Сподар	1	3	4
5	Асторія, Л. Ай.	Павло Барнич	—	3	3
36	Рачестер, Н. Й.	Марія Таркулич	—	3	3
171	Джерзі Сиі, Н. Дж.	Стефанія Галичин	3	—	3
218	Кемпбел, О.	Михайло Ткачишин	1	2	3
219	Нюарк, Н. Дж.	Андрій Мудровський	3	—	3
255	Вест Нютон, Па.	Василь Шимчук	—	3	3
268	Френкфорд, Па.	Матвій Шанайда	2	1	3
283	Оборн, Н. Й.	Григорій Мулик	—	3	3
33	Шікаґо, Ілл.	Анна Дзюрдзевич	—	2	2
34	Ембридж, Па.	Теодор Судія	2	—	2
58	Ютика, Н. Й.	Мартин Романів	2	—	2
63	Форд Сиі, Па.	Михайло Личак	1	1	2
85	Гейзлетон, Па.	Онуфрій Костюк	—	2	2
102	Клівленд, О.	Микола Бусько	2	—	2
142	Елізабет, Н. Дж.	Петро Остапчук	—	2	2
178	Менчестер, Н. Г.	Юрій Датків	2	—	2
223	Плейнс, Па.	Іван Мельник	—	2	2
281	Бейон, Н. Дж.	Іван Довгань	2	—	2
281	Бейон, Н. Дж.	Лев Бачинський	1	1	2
324	Філядельфія, Па.	Михайло Туркот	—	2	2
367	Рачестер, Н. Й.	Михайло Антонів	2	—	2
375	Філядельфія, Па.	Стефан Крутій	2	—	2
383	Бриджпорт, Па.	Гнат Шибал	2	—	2
9	Ст. Клер, Па.	Микола Саляк	1	—	1
34	Ембридж, Па.	Іван Новаківський	1	—	1
36	Рачестер, Н. Й.	Марія Онуфрик	—	1	1
37	Елізабет, Н. Дж.	Анна Горін	1	—	1
42	Пасейк, Н. Дж.	Филип Ґулька	1	—	1
42	Пасейк, Н. Дж.	П. Головачук і Ф. Ґулька	1	—	1
43	Карбондейл, Па.	Марія Держанович	1	—	1
43	Карбондейл, Па.	Агафія Бабій	—	1	1
45	Філяделфія, Па.	Микола Сеник	—	1	1
58	Ютика, Н. Й.	Семен Романяк	1	—	1
61	Лейтроб, Па.	Анна Релік	—	1	1
63	Форд Сиі, Па.	Дмитро Буряк	1	—	1
72	Тайтусвіл, Па.	Антін Федик	1	—	1
83	Філядельфія, Па.	Семен Чорномаз	1	—	1
86	Олифант, Па.	Павло Саламаха	—	1	1
102	Клівленд, О.	Юрій Гірняк	1	—	1
130	Ню Йорк, Н. Й.	Іван Солтис	—	1	1
130	Ню Йорк, Н. Й.	Микола Підгайний	1	—	1
134	Карнеґі, Па.	Анна Залеська	1	—	1
147	Алентавн, Па.	Павло Лаґоцький	—	1	1
162	Скрентон, Па.	Михайло Гнатів	1	—	1
182	Пасейк, Н. Дж.	Григорій Яськів	1	—	1
228	Ст. Клер, Па.	Розалія Уренко	—	1	1
247	Вілмінґтон, Дел.	Іван Шведа	1	—	1
251	Клівленд, О.	Микола Страп	—	1	1
263	Фултон, Н. Й.	Михаїл Лобур	—	1	1
272	Ірвінґтон, Н. Дж.	Володимир Стасюк	1	—	1
292	Дітройт, Міш.	Іван Боднар	1	—	1
296	Арнолд, Па.	Василь Каліновський	1	—	1
316	Рачестер, Н. Й.	Володимир Ґурянський	1	—	1
319	Нантикок, Па.	Василь Стефунко	1	—	1
336	Клівленд, О.	Григорій Степанек	1	—	1
373	Ст. Луіс, Мо.	Анна Ґромоцька	—	1	1
381	Денбури, Конн.	Йосиф Вовк	1	—	1
383	Бриджпорт, Па.	Іван Ґрудзінський	1	—	1
390	Бристол, Конн.	Микита Савяк	—	1	1

Маючи на увазі вище поданий спис, а також і цей спис, що був проголошений у „Свободі" 20-го жовтня ,то разом у жовтні приєднано нових членів 244.

На першому місці щодо приєднаних нових членів за жовтень є тепер Микола Бусько, секр. від. 102, що приєднав 5 старших і 12 дітей, отже разом 17. Друге місце займає Стефанія Галичин, секр. від. 171, що приєднала 10 старших і 5 дітей, отже разом 15, а на третьому місці є Микола Близнак, секр. від. 204, що приєднав 9 старших і 4 дітей, то є разом 13. На четвертому місці є Петро Ґелетій, секр. від. 164, що приєднав 6 старших і 4 дітей, разом 10. Пяте місце займає Юлія Юревич, секр. від. 359, що приєднала 8 членів і т. д.

До кінця року остається ще два місяці, впродовж яких вестимемо цю кампанію за приєднування нових членів.

Хто буде перший щодо числа приєднаних членів з кінцем року по закінченню цеї тримісячної кампанії?

Гість: Вчора мені тут у вас хтось украв парасолю.

Власник гостинниці: Чомуж зараз „украв"? До мене заходять лише порядні люди. Як дощ перестане падати, вже хтось її принесе назад!

—o—

Перед Великоднем мужик пішов сповідатися.

— Я допустився тяжкого гріху, — каже він.

— Який жеж це гріх? — питається священик.

— Я дістав гроші від дідича на закупно, поїхав до міста й там пропив усі гроші...

— Так, це великий гріх. Тепер бачиш, що алькоголь це твій найбільший ворог!

— Дарма, прошу єгомостя, — відповідає мужик — я йому прощаю.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

КЛІВЛЕНД, О.

Новий часопис „Вісти з Огайо".

З днем 1-го жовтня б. р. почав виходити в Клівленді український двотижневик „Вісти з Огайо", офіційний орґан Українських Національних Товариств стейту Огайо. Редаґує: редакційна колеґія. Між дописувачами бачимо імена місцевих громадських діячів і професіоналістів.

В редакційній статті першого числа цього часопису ми знаходимо такі програмові гадки: „Вісти з Огайо" це неполітична, льокальна ґазетка, що хоче служити цілому українському загалові в стейті Огайо. Ми не віримо в доцільність паперової боротьби між поодинокими українськими ґрупами й вважаємо таку за абсолютно шкідливу для інтересів української нації. Ми вважаємо нижче чести кожного чесного українця заниматися опльовуванням всього, що є дороге для міліонів українців. Не є нашим завданням поглиблювати ворожнечу й ненависть поміж братами українцями; це вже забагато роблять ріжні деструктивні сили. Перед нашими очима виднie могутнє гасло: „В єдности сила". Хочемо, щоб українці нарешті зрозуміли, що вже найвищий час заперестати нам розбивання себе самих та що треба взятися до національної конструктивної праці. Бо тільки зєдинені й переняті великою ідеєю ми зможемо осягнути нашу мету.

„Вісти з Огайо" будуть якнайбільше місця присвячувати нашому економічному життю. Будемо містити ряд статтей, в яких будемо вказувати, що наш загал у своїм власнім інтересі і в інтересі своєї нації повинен попирати виключно своїх бизнесменів і на кождому кроці додержувати клича „свій до свого". Будемо це доказувати примірами тих народів, що так поступають, а які тепер стали сильними і могутніми".

Мета, яку назначили собі „Вісти з Огайо", без сумніву добра і можна вірити, що коли цей новий часопис видержить на цьому свому становищі, то принесе неодну користь для української суспільности.

—o—

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Листопадове Свято.

Рік-річно святкуємо Листопадове Свято, бо події Листопадових Днів 1918 року є для нас цим важним моментом, який увійшов в програму нашого життя в прямуванні до державного відродження України.

В тому напрямі стараням бувших стрільців Укр. Армії, зорґанізованих в Стрілецький Гурток ч. 1., пороблено заходи, що неділя, дня 1 листопаду, була призначена памяті героям і животворчим ідеям, які злучено з подіями Листопадових Днів.

Вполудне відправлено панахиду по поляглих героях в укр. прав. церкві. Принагідну, глибоку змістом, промову виголосив архиєп. Іван Теодорович, заясовуючи в приступній формі фільософічний мотив „посвяти для цили", з переходом „посвяти найбільшого скарбу людини: для найбільшої цили: здобуття волі". Дефіляду творили Стрілецький Гурток і відділ ОДВУ.

Пополудні відправлено святочну панахиду на цвинтарі укр. греко-кат. парохії при висипаній могилі з високим камінним хрестом та при участі чотирьох священиків. Зворушливу, патріотичну промову виголосив о. Дмитро Ґресько, молодий священик, що недавно прибув з краю і особисто переживав Листопадові Дні, як і повоєнне окупаційне лихоліття. „Хоробро, як Лїонід під Термопілями 480 р. перед Христом, стояли наші герої в обороні своєї батьківщини", говорив промовець, а на закінчення звернувся до памятника, на якім є виритий напис: „В память героям поляглим за волю України", і вимовив слова: „Спіть, хлопці, спіть, за долю, волю тихо сніть, бо ідея, за яку ви поляглли, буде здійснена". По тих словах слухачам виступили сльози в очах. Кінцеве слово мав о. канцлер Олександер Пик. Дефіляду **творили Стрілецький** Гурток, відділ ОДВУ і відділ Гетьманської Січи.

Вечором відбувся святочний концерт. Святочно прибрана Українська Галя, святочний настрій публики, що виповнила галю, і достойне артистичне виконання програми служить тадож доказом, що **державницькі** свята закріплюють нам духа до боротьби і утверджують у нас віру в кращу будучність.

Свято відкрив і завідував програмою бувший четар УГА, Теодор Свистун. Святочну промову виголосив бувший сотник УГА., Володимир Ґалан. „Традицію подвигів героїв і наложення на вівтар оборони волі життевої жертви сорок тисяч цвіту", говорив промовець, „накладає на біжучі і будучі покоління певні обовязки до виповнення, які прямують до здійснення ідей, за які жертви зложено. Філядельфійська громада ці обовязки в минулому році вповні виповнила". Почути такі гарні компліменти від провідника нашої громади було великою приємністю і несподіванкою.

В концертовій програмі виступали: Орхестра під проводом п. Пилипа Дубаса; Хор ім. А. Кошиця під проводом о. І. Савчука; сольо - скрипка панна Стефанія Палмер; сольо-сопран пані Анна Мельник; сольо-барітон п. Т. Свистун; дует, талановиті сестри Келичава; деклямації: п. В. Михалюк, панна О. Омелян і маленька Любка Головата. Акомпаніювали на піяні пані К. Дубас і панна М. Кісь.

Збірка на інвалідів принесла $67.71, які будуть вислані на призначену ціль через Обєднання.

П. Д.

—o—

БРІДЖПОРТ, ПА.

Мила несподіванка.

Знала я з оповідання, що громада Бріджпорт невелика, та що живе в ній коло 100 чесних українських родин. Знала я теж, що це патріотична громада, до якої не має вступу большевицьке сміття. Громада має гарну церкву, як теж представляється добре й під орґанізаційним оглядом. Ось тому я забажала її відвідати. І відвідала її дня 11. жовтня. Прибувши до церкви, я завважила, що вона заповнена вірними. Відправляв відомий народній працівник о. Бартіш. Найбільше була я врадувана гарним співом хору. Потім я довідалася, що це був український хор з Кліфтон Гайц, зорґанізований недавно п. П. Мартинюком. Пишу ці рядки, щоб висловити признання членам хору, що прибули до цеї чесної громади і своїм співом помогли звеличати свято. Так ми повинні завжди поступати, а таким чином будуть між громадами кращі звязки. І одні одних будуть краще любити і поважати. Для вдержання таких звязків надається наша пісня якнайкраще.

Сусідка.

Молоде подружжя в пошлюбній парі приїжджає до готелю. Жінка каже до чоловіка: — Я так хотіла би, щоб ми не виглядали на таких, що щойно побралися.

Чоловік: Це дуже легко: неси лише ти валізку, а не я!

СЛОВЯНИ В ЕСПАНІЇ

(Докінчення).

Гаджіб Гайран.

Новий словянський гаджіб **Гайран** був передтим губернатором Альмерії. Він прославився в історії й літературі Еспанії ще й так, що про нього заховались довгі похвальні **поеми, що їх написала славна арабська поетка Альгасеїба та поет Абу Амар.** Гайран винагородив поета значною сумою золота.

За часів Гайрана словяни вже майже були зовсім зарабщені, поприймали арабську релігію й імена.

До закріплення таких з арабська ушвілізованих словян у новій музулманській спільности причинилося і те, що вони подіставали земельні посілости. Таким цивілізованим словянським арабом був і Гайран.

„Був то воївник дуже відважний і розумний", кажуть про нього андалюзійські письменники. Король Гішем був недовірчивий, тому заборонював усякі збори, крім у мошеї; у наїменших сходинах добачував якусь змову.

З того повстали знеохочення й сутички. Це додало відваги Сулеймановi. Він пішов із африканцями на Кордову. Гайран не міг оборонити міста, бо самі мешканці не тільки, що не помагали йому, а ще й перешкаджали йому. Сулейман здобув місто, ранений Гайдан ледви урятувався, скрившися в якійсь бідній хатині.

Сулейман проголосив себе вдруге королем. **Словяни впали до ніг Сулейманові та просили, щоб дарував життя Гішемові.** Їм відповіли, що невідомо, що сталося з Гішемом.

Коли Гайран вилікувався з ран, потайки відїхав до Авріолі, там увійшов у звязки з могутніми приятелями та вже в 1013. р. побив Сулеймана.

Цілу цю війну проти Сулеймана в Кордові називають арабські **історики війною берберів (африканців) проти словян.** Словяни візвали із Севти Алія, щоби заняв престіл у Кордові. Алі прийшов. Війна йшла кільканацять місяців із ріжним щастям. Вкінці Алі переміг Сулеймана та приказав зрубати голову йому і його двом синам. За порадою Гайрана Алі проголосив себе калїфом (1016 р). Та вже 1017. року Алі, не довіряючи Гайранові, відправив його, даючи йому губернаторство в Альмерії. Гайран із приятелями пішов війною проти Алія, одначе йому не пощастило. Алі власноручно відрубав Гайранові голову. Та вже 1018 р. кімнатна словянська сторожа вдушила Алія. Брат і наслідник Алія в Кордові, Альказем, приказав кімнатну сторожу взяти на муки. **Серед страшних мук признаилися словяни, що вбили Алія, одначе не виявили спільників.**

Словяни — еспанськими королями.

Після Гішема III. вигасла династія Омеядів. Каліфат розпався на яку тисячку незалежних від себе частин. Подибуємо там королів Кордови, Маляги, Севілі, Толеда, Зарагоси, Гренади, Бадахозу, Азагілі, Альмерії, Деиї, Гуельви, Тадміру, Мурсії, Валенсії. **А на чолі королів Альмерії та Денії читаємо: „Кайран словянин,** а трохи нижче на чолі королів Валенсії: „Мудафас словянин, Мубарік словянин, Лебіб словянин".

Про першого словянського короля Валенсії,в Мудафаса, нема подробиць. Два дальші словяни-королі в країні Валенсії, Мубарік і Лебіб, були поправді володарями міст і повітів Мурвіедро та Хатіва, а були в дечому залежні від короля Валенсії Абделяза.

За їх часів гинуть в дійсності останні сліди словян в Еспанії. Володіння словян в Еспанії тревало менше-більше від часів Гакема І. до кінця громадянських воєн після упадку Омеїв, себто до заволодіння Еспанії прибулими з Африки альморавідами (від 796. до 1086. року.).

(Кінець).

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ВІЛІНГ, В. ВА.

З забави на народні цілі.

Громадяни Юрій і Анна Севні справляли 25 - літній ювилей свого вінчання. При гарній забаві та веселих желаннях шановні ювиляти, як теж їх гості, не забули зложити жертву на виавольну боротьбу. Жертвували: Юрій і Анна Севні $2; по $1; О. Габак і П. Кабала; по 50 ц.: д. Гайдош, П. Кітляр, І. Палюх, М. Медвідь, М. Дудкевич, В. Когут, І. Ковальчик, К. Бліщ, О. Гук, М. Палюх, К. Чайківська; А. Цюпа 30 ц.; по 25 ц.: І. Шелева, Т. Тихоневич, В. Реваковський, А. Бліщ, А. Папа, І. Войчевський, Р. Маркош, К. Кордек, П. Пилипчук, Й. Соледький, М. Зень, І. Карась, А. Сулек, О. Салик і П. Проць. Дрібними жертвами 25 ц. Разом $13.80. Гроші переслано на руки Центральної Управи ОДВУ.

Михайло Дуткевич.

ПОЧТА? — НІ, ЦЕ СОРТУЮТЬ НАДІСЛАНІ ПІСНІ НА ЛОКІ СТРАЙК СВІПС

Мужчини при скринках на повищім більшім образку сортують деякі з численних міліонів листівок, що приходять кожного тижня на ваш Локі Страйк Свіпстейкс. На меншім образку бачите чоловіка, що запопадливо числить листівки при помочі рахівницької машини. Таких машин до цієї роботи треба аж пять. Більше як 500 чоловіків і жінок дістали працю при сортуванню, перевірюванню й реєструванню вплививів, а до полагодження почти потрібно шість агенцій, що затруднюють 5,000 людей до адресування посилок.

У свіпстейках, що їх ведеться в звязку з Вашою Ударною Парадою пятнацятьох найпопулярніших пісень з тижня, зазначених велитенським всенароднім оглядом, чоловіки і жінки мають нагоду показати, наскільки вони знають свої популярні пісні подаючи назви трьох найзнатніших мельодій. Виґравці дістають у нагороду циґаретки Локі Страйк, легкого куреня з найкращого і найдостиглішого тютюну.

Відколи зачався конкурс, три фабрики, де виробляють циґаретки Локі Страйк, працюють по сорок годин на тиждень, бо продаж Локіс збільшується. (огол.)

Вже видано близько 1,500,000 нагород, і багато курців, що почали вживати Локіс через Свіпстейкс, переконалися, що це справді первшорядні циґаретки, бо зроблені з найліпших тютюнів, які визначаються виключним процесом праження — „It's Toasted".

Вашу Ударну Параду і Локі Страйк Свіпстейкс передається радіом два рази на тиждень: у середи через сітку Нешенел Бродкестінг Компані, а в суботи через Коломбія Бродкестінг Систем.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ВЕЛИКЕ ЧИСЛО РОБІТНИКІВ ЖЕРТВАМИ СІЛІКОСИ.

(Подає Освітнє Бюро).

Більш як міліон робітників упали жертвами від кремяної соли, цебто попали у стан, котрий веде до занедужання, часто званого „майнерською чахоткою або сухотами", — після обчислень Федерального Бюра Публичного Здоровля.

У такий стан можуть попасти не тільки каміньоломи, як звідомляють з Говлі Бридж, у Вест Вірджінії, що звернуло увагу конґресу, але теж робітники, заняті при виробі черепяної посуди, товчення, тесання та вигладжування ріжного каменя, продукції знаряддя, скла, ґраніту, кременя та у копальняній індустрії.

Однак не всі ці люди попадають у хворобу. Майже одна четверта частина цих людей паде жертвами недомагання, званого сілікосою, а більшість з них попадає у першу стадію цеї недуги. Дуже мало людей гине від сілікоси. Жертвами падуть звичайно від заражения, особливо туберкульози, до котрої вони мають спеціяльний нахил.

Хто попаде в ту недугу першої стадії, відчуває незначне або ніяке недомагання та може ніколи не терпіти, якщо поставиться його у привітне окруження. Це не значить, що треба зміняти заняття. Окружечня, в котрім виконується працю, можна поправити через очищення повітря від кремяної соли. Хто терпить від недуги другої стадії, має вигляди на поправу свого стану, а навіть у третім періоді може дістати дещо полекшу в привітнім окруженню. Федеральне Бюро Здоровля вірить, що перед сілікосою можна охоронитись.

У випадках сілікоси губкові клітини легенів, що втягають та видаляють повітря занечищуються та здержують переп пет повітря. З розвитком недуги хворий чимраз більше відчуває ослаблення легенів. Перші прояви цеї недуги це короткий віддих та рідкий кашель. На перших початках недужий часто несвідомий свого стану. Він чується добре та може працювати і нормально жити, а навіть часто може прибувати на вазі. Аж коли розвинеться туберкульоза чи інша недуга, тоді хворий чується зле та тратить на вазі.

Для охорони перед сілікосами Федеральне Бюро Публичного Здоровля поручає спільну акцію, бо інакше не можна сподіватися успіхів. Ці охоронні мірила це: спосіб контролі пилу, достаточне провітрювання та періодичні оглядини робітників.

ФЛІС.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ.

(43)

„Мертві також багато можуть розказати", відповідав Тарзан на завваги Оранда. Чорний не міг якось цьому дати віри. Одначе не вірити Тарзанові він уважав блюзнірством. Тому покищо він тільки спрямував усю свою увагу на те, що робив Тарзан. Тарзан почав оглядати довкруги мертвого чоловіка та шукати ознак його попереднього життя.

Він повитрясав з кишень трупа все, що він мав, та почав докладно оглядати ті дрібнички, що були заховані в капшуку дикуна. Оглядаючи їх точно, він заговорив значучо: „Мертві люди можуть багато сказати. Наприклад: цей чоловік жив над берегом ріки". З цими словами він показав кілька гачків на риби.

„Також він жив у безнастанній небезпеці перед крокодилями", говорив він далі, оглядаючи амулети, що то нібито мають охороняти чорних перед тими гидкими плазунами. По хвилі надуми він додав: „Я знаю одно місце, де аж кишить від тих крокодилів. Десь недалеко цього місця мусить бути леговище людей-леопардів".

Орандо з подивом тільки потакував головою. Кинувши ще раз оком на вбитого дикуна, Тарзан докинув: „І ще є одна річ, що цей мертвий дикун нам говорить. Ці люди кормляться мясом людей". З цими словами він вказав на розкроєні уста трупа, з яких виставали загострені зуби. Орандові з жаху стерпла шкіра.